

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 123/2026 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen lähiluontokohteiden kunnossapidosta ja luontokeskusten tulevaisuudesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Lotta Hamarin /sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 123/2026 vp:

Miten hallitus aikoo turvata valtion omistamien lähiluontokohteiden, kuten Siikanevan, retkeilyrakenteiden kunnossapidon ja käytettävyyden tilanteessa, jossa Metsähallituksen ja kuntien resurssit ovat vähentyneet,

millaisella prosessilla paikallisia toimijoita kuullaan ja vaihtoehtoisia järjestämismalleja etsitään silloin, jos uhkana on toimintojen alasajo,

miten hallitus aikoo turvata luontokeskusten, esimerkiksi Seitsemisen luontokeskuksen, säilymisen osana kansallispuistojen palvelukokonaisuutta ja estää niiden siirtymisen pois valtion omistuksesta ja

onko hallitus valmis arvioimaan uudelleen Metsähallituksen linjauksia siten, että sekä rakenteiden kunnossapito että luontokeskusten toiminta voidaan turvata pitkäjärjestyksellä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Metsähallitus ylläpitää valtakunnallisesti laajaa retkeilyrakenteiden verkostoa, johon kuuluu noin 13 000 kilometriä reittejä ja noin 30 000 retkeilyrakennetta. Toimintaympäristö on viime vuosina muuttunut: retkeilyn kysyntä on kasvanut ja keskittynyt, ylläpidon kustannukset ovat nousseet ja osa rakenteista on tullut peruskorjausikänsä. Nykyinen verkosto ei ole rakentunut valtakunnallisen kehittämisen pohjalta, minkä vuoksi retkeilyrakenteiden määrä ja tarve eivät kaikilta osin kohtaa, ja alueelliset erot ovat suuria. Samaan aikaan retkeilyinfran hoitoon käytettävissä oleva rahoitus on supistunut, joten kaikkia rakenteita ei ole mahdollista ylläpitää entisessä laajuudessa.

Näistä syistä Metsähallituksen Luontopalvelut toteuttaa valtakunnallista priorisointia, jossa palveluja mitoitetaan tarkoituksenmukaisesti ja osasta vähäkäyttöisiä rakenteita luovutaan. Samanaikaisesti palveluja kehitetään ja toimintaa tehostetaan monin tavoin, jotta käytettävissä olevilla

resursseilla voidaan turvata mahdollisimman hyvä palvelutaso. Vaikka priorisointia joudutaan tekemään, retkeilijöiden palvelut maastossa ovat tulevaisuudessakin Luontopalvelujen ydintehdäviä luonnonhoidon ohella. Tavoitteena on turvata myös jatkossa kattava ja asiakasturvallinen retkeilyrakenteiden verkosto.

Metsähallitus käy säännöllisesti vuoropuhelua kuntien, alueellisten toimijoiden ja muiden sidosryhmien kanssa retkeilyrakenteista ja palveluista. Erityisesti tilanteissa, joissa kohteeseen kohdistuu muutostarpeita, keskustelu pyritään käymään mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Vaihtoehtoisia järjestämismalleja tarkastellaan tapauskohtaisesti. Näitä voivat olla esimerkiksi yhteistyö kuntien kanssa, käyttöoikeussopimukset tai muut kumppanuusmallit, joiden avulla kohteen käyttöä voidaan jatkaa. Tavoitteena on löytää paikallisesti toimivia ratkaisuja, jotka turvaavat palveluiden jatkuvuuden mahdollisuuksien mukaan. Samalla on kuitenkin todettava, että kaikkiin kohteisiin ei ole löydettävissä toteuttamiskelpoista yhteistyöratkaisua. Tällöin joudutaan tekemään päätöksiä palvelutason muuttamisesta.

Metsähallitus kehittää asiakaspalveluaan vastaamaan muuttuvia asiakastarpeita ja toimintaympäristöä. Luontokeskusten tulevaisuutta tarkastellaan osana laajempaa palveluverkoston kehittämistä. Taustalla ovat valtion budjettirahoituksen väheneminen sekä tuottavuusohjelmaan liittyvät sopeuttamistarpeet, jotka edellyttävät toiminnan mittakaavan tarkastelua. Tässä kokonaisuudessa rakennuskannan arviointi on keskeinen keino, jonka avulla niukkenevat resurssit voidaan kohdentaa mahdollisimman vaikuttavasti ydintehdäviin.

Luontokeskuksilla on ollut merkittävä rooli retkeilijöiden opastuksessa ja alueiden vetovoimatekijöinä. Verkosto ei kuitenkaan ole valtakunnallisesti kattava, ja asiakkaiden tarpeet ovat muuttuneet. Yhä useampi retkeilijä hakee tietoa digitaalisesti ja käyttää palveluja ajasta ja paikasta riippumatta. Metsähallitus kehittää asiakaspalveluaan monikanavaiseksi kokonaisuudeksi, jossa digitaaliset palvelut, maastossa tapahtuva opastus sekä uudet, kevyemmät palvelukonseptit täydentävät toisiaan. Esimerkkinä tällaisesta toimintatavasta on Pallaksen lähtöportti, jossa opastusta tarjotaan ilman perinteistä luontokeskusratkaisua. Yksittäisten luontokeskusten osalta ratkaisuja tarkastellaan tapauskohtaisesti ja vuoropuhelussa paikallisten toimijoiden kanssa. Valittavasti kaikkien luontokeskusten toimintaa ei nykymuodossa voida enää jatkaa ja palvelujen tarjoamiseen joudutaan hakemaan vaihtoehtoisia toimintamalleja. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi uudenlaisia kumppanuuksia tai omistusjärjestelyjä. Tavoitteena on varmistaa, että keskeiset palvelut – kuten opastus ja neuvonta – säilyvät saavutettavina eri kanavien kautta koko maassa.

Metsähallitus laatii parhaillaan selvitystä kansallispuisto- ja valtion retkeilyalueverkostojen kehittämisestä virkistyskäytön näkökulmasta. Samalla Metsähallitus tarkastelee myös luonnonsuojelualueverkoston ekologista tilaa. Tämän kevään aikana valmistuvien selvitysten pohjalta ym-

päristöministeriön on tarkoitus kutsua koolle keskeiset tahot selvittämään kansallispuisto- ja retkeilyalueverkostojen kehittämismahdollisuuksia. Tavoitteena on muodostaa valtionhallinnon yhteinen näkemys kansallispuisto- ja retkeilyalueverkostojen kehittämisalueista pitkällä aikavälillä luonnonsuojelun ja virkistyskäytön näkökulmista. Myös keskeiset sidosryhmät pääsevät osallistumaan selvitykseen.

Julkisen talouden tasapainottaminen tarkoittaa, että myös Metsähallituksen Luontopalvelut joutuu sopeuttamaan toimintaansa. Rahoituksen supistumisen takia kaikkia nykyisiä toimintoja ei voida ylläpitää entisessä laajuudessa, ja muun muassa luontokeskusten roolia tarkastellaan osana kehittyvää monikanavaista asiakaspalvelua. Retkeilyrakenteiden määrää sopeutetaan suunnitelmallisesti vastaamaan niiden ylläpitoon käytettävissä olevia resursseja. Metsähallituksen Luontopalvelut pyrkii toimintoja priorisoidessaan siihen, että kielteiset vaikutukset luonnon virkistyskäyttöön ja luonnon monimuotoisuuteen jäävät mahdollisimman vähäisiksi. Tätä työtä tehdään pitkäjänteisesti tulevaisuuteen katsoen ja verkostojen kehittämismahdollisuuksia arvioiden. Hallitus pitää tärkeänä, että julkisen talouden sopeuttamistoimia tehdään laaja-alaisesti, ja että toimintaa tehostetaan ja kehitetään myös Metsähallituksessa tulevaisuuden tarpeet huomioiden.

Helsingissä 17.4.2026

Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala

VN/10621/2026-YM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: